

Szerkesztőség

Arad, Acsev-palota.

Kiadóhivatal:

Bulv. Regela Ferdinand 22.
(József főherceg-ut.)

(Aradi Nyomda Vállalat.)

Sürgönyeim: Közlöny, Arad.

Telefonszám:

Szerkesztőség és kiadóhivatal
151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KOZGAZDASAGI NAPILAP.

* Főszerkesztő: STAUBER JÓZSEF. *

ELOFIZETES

HELYBEN ÉS VIDÉKEN:

Egész évre ... 300 Lei.

Fél évre ... 180 Lei.

Negyed évre ... 75 Lei.

Havonta ... 25 Lei.

Hirdetések díjazás szerint
vételnek fel.

Megjelenik naponta reggel.

A petróleum.

Vakard meg a politikát és kibujik alóla az üzlet. A lausannei konferencia, melynek céljával a török-kérdés megoldását mondták, egyszeriben kizökkent a Dardanellák, a tráciai foglalat, a kalifátus és a kapitulációk politikai medréből s kibukkant mögöttük a mosszuli petróleum. Már egyszer volt alkalmunk szakasztott ugyanezt a játékot végignézni. Genuában történt, amikor az oroszokkal tárgyaltak. Akkor a Donetz-völgy petróleumforrásai buggyantak elő és öntötték el rosszszagu produktumokkal a genuai konferenciát. Most az angolok és amerikaiak megint a petróleumért küzdenek: azokért a forrásokért, amelyek kisázsiai területen fakadnak. A Standard Oil és az Anglo-Persian Oil Company érdekei ütköztek össze s harmadiknak belevegyül a francia érdekkörbe vágó török petróleumtársaság. Az amerikai kiküldött, akit a washingtoni kormány csupán megfigyelőül küldött Lausanneba, kijelentette egyik legutóbbi tárgyaláson, a mely valószínűleg az érdekszférák elhatárolásáról folyt, hogy Amerika semmiféle megállapodáshoz nem fog hozzájárulni. Ami azt jelenti, hogy az amerikaiak nem hagyják kisázsiai petróleum-üzletüket.

Hogy miért játszik bele a petróleum oly döntő fontossággal a nagypolitikába, annak egyszerű magyarázata a versengés a tengeri hatalomért. Az évről évről nehezebbé váló szénkérdést van hivatva megoldani a petróleum, mint hajózási fűtőanyag. Már számos kereskedelmi és hadihajó van berendezve a petróleumtermékekkel való tüzelésre, mely gazdaságosabb is, meg könnyebben és bővebben hozzáférhető a szénnél. Anglia már régóta tudja, hogy a széntermelés idővel jelentékenyen csökkenni fog s azon van, hogy ezzel az anyaggal, a mennyire lehet, takarékoskodjék ipari célokra. Amde Amerika, a háború óta, ugyancsak erős flottá-akcióba fogott. A tengeri szállításban is hatalmas versenyt fejt ki Angliával szemben. Neki is a világ négy táján jár a szemé s iparkodik hajói számára petróleumot biztosítani. Minthogy pedig az említettük óriási petróleumvállalatok állanak ezen állami és nemzeti érdekek mögött, az üzlet lett domináló tényezője a politikának. Minden politikának.

A nagypolitika ilyen irányu áramlataiból Románia is kihalászhatja a maga súlyos tanulságait. Legjobb ideje lenne a mi számunkra is, ha eltanulnánk a nagyantantpolitikától azt a gyakorla-

tiasságot és azt az üzleti módszert, amely a politikát eszközül használja fel reális érdekek megvalósítására. Mussolini, aki egy merész kormányuccsal Olaszország intézőkerekét forgatja, erős parlamenti nyilatkozatában minden kertelés és minden különös diplomáztatás nélkül jelentette ki főprogrammjául, hogy Olaszország nem akar, de nem is fog semmit sem ingyen adni. Nemzeti politikájának legteljesebb, de legpraktikusabb jellemvonása is az, hogy védi mindenben a nemzeti reális érdekeket és gyarapítja is azokat.

Romániának gazdag petróleumforrások vannak. Ezeket a petróleumforrásokat esztendő óta a külföldi spekulációs üzérkedések és tervezetések színtereinek. Olyan érték és olyan fegyver ez, a román államélet, közgazdasági harcmezéjén, amit számos súlyos külpolitikai érték meg szerzésére, valamint a környező államok részéről Romániának adandó kereskedelmi és ipari koncessziók elérésére lehetne felhasználni. A külpolitikai orientáció mögött ez a petróleumreálitás lelietne az a töke, amelyből Románia a maga számára eredményeket tudna kiforszírozni. Egy állam politikai értéke és sulya ilyen realitások szerzésében is gyakran erősebben jutni kifejezésre, minden diplomáztatásnál. Ezt meg kellene tanulni és ami még fontosabb a gyakorlatban érvényesíteni. Ahogy az angolok praktizálják és ahogy az amerikaiak gyakorolják. Genuában a donetzi és Lausanneban a mosszuli petróleumbányák körül.

Görög miniszterek

kivégzésének híre.

(Amerika erősen tiltakozik.)

BECS. Gunaris volt görög miniszterelnök és társainak kivégzési híre az egész világon óriási felháborodást keltett. A kivégzésről szóló hír nem nyert megerősítést.

HÁGA. Washingtonból jelentik, hogy Amerika atheni ügyvivője utasítást kapott, hogy erősen tiltakozzék a kivégzések ellen. A bajor követ az angol ügyvivő példájára megszakitja a diplomáciai érintkezést. Az amerikai kormány erről csak később fog dönteni.

ATHEN. A haditörvényszék halálos ítéletének indokolása megállapítja, hogy a vádlottak titkolták a nép előtt a Konstantin király hazatérésével járó veszedelmeket és azt, hogy Konstantin eljátszotta a szövetségesek erkölcsi támogatását Görögország részére és ezzel előidézte a kisázsiai katasztrófát.

Izgalmak a parlament ülésén.

— Lucaciu László elparentálása. — Érvényesülni akar a fiatalság. —

Bucuresti. A kamara üléstermében tegnap délután a többségi párt értekezletet tartott, amelyen Brătianu miniszterelnök hosszabb beszédben beszámolt a politikai helyzetről. Hangsúlyozta, hogy egy párt ereje a benső összetartásban rejlik és felhívást intézett a párt tagjaihoz, hogy legyenek szolidárisak és válasszák meg újból a kamara eddigi elnökségét és tisztikarát. Leonte Moldoveanu szólt fel ezután és kérte a kormányt, hogy adjon alkalmat a párt fiatalabb elemeinek is az érvényesülésre. Teriteanu hasonló értelemben beszélt, mire Brătianu miniszterelnök válaszában kifejtette, hogy a jelenlegi politikai helyzet nem enged meg a választásokat és így legyenek az ifjabbak türelemmel, eljön az ő érvényesülésüknek ideje is és szót kérhetnek majd, amikor rend lesz. Kéri megegyezzen a pártot, hogy járuljon hozzá a régi tisztikar megmaradásához.

Ezután Mejeru volt alelnök megnyitja a kamara rendes ülést. Jorga tiltakozik ez ellen és követelt, hogy a körelnök vezesse az ülést, amíg az elnökválasztás meg nem történik. Jorga szavaira nagy zaj tör ki, amely csak akkor ül el, amikor Orleanu elnökévé választ-

Ják. Orleanu elfogadva az elnöki tisztséget, megköszöni a bizalmat és biztosítja a Házat pártatlanságáról. Majd azt a reményét fejezi ki, hogy az ellenzék is visszatér a parlamentbe, hogy így egységes munkát végezhesen a nemzet országos képviselője.

Jorga kért ezután szót, de az elnök nem adja meg az engedelmet, mire heves szóváltás keletkezik az elnök és Jorga között. Elnök bejelenti, Lucaciu László lafalusi lelkes halálát.

Jorga közbekijált, hogy ő is akar Lucaciu haláláról beszélni. Ha az ittmaradt ellenzék — úgy mond — felesleges, hát mondják csak meg. (Nagy zaj tört ki e szavakra.)

Orleanu elnök megadja a szót, mire Jorga meleg szavakkal parentálja el Lucaciu. Elnök javasolja, hogy az elhunytat a nemzet költségén temessék el és a kamara küldöttségileg képviseltesse magát a gyászszertartásnál. Marsescu miniszter a kormány nevében hozzájárul ehhez az előterjesztéshez, amelyet a kamara is egyhangulag elfogad. Az ülés délután öt órakor véget ért. A szenátus ülése ugyanilyen sorrendben folyt le. (Rador.)

Aradi kereskedők szokol-tartozásai.

(A Kamara megteszi ajánlatát a visszafizetések módozataira.)

Az aradi kereskedők régóta függőben lévő szokol-tartozásainak ügyében rövidesen kedvező fordulat várható. A cluj (kolozsvári) kereskedelmi és iparkamara tegnap értekezletre hívta össze a Csehszlovákiában adós kolozsvári kereskedőket. Az értekezleten arról folyt tárgyalás, hogy a régebbi keleti tartozásokat milyen arányban és mily módon fizessék vissza az erdélyi kereskedők? Az Aradi Közlöny munkatársa ma felkereste Zima Tibor országgyűlési képviselőt, az aradi kereskedelmi és iparkamara főtitkárát, akihez kérdést intézett aziránt, hogy az aradi kamara körletéhez tartozó kereskedők szokol-tartozásainak rendezésére milyen intézkedések történtek. Zima Tibor a következőket mondotta:

— Az aradi kereskedelmi és iparkamara mint egy évvel ezelőtt

kezdte meg a tárgyalásokat ebben az ügyben. A fennálló szokol-tartozások akkoriban keletkeztek, amikor a kereskedők pari áron, vagy a leinél alig drágább szokolért vásárolták áruikat. Az aradi kereskedelmi és iparkamara tavaly megkezdett tárgyalásai azonban meddők maradtak, mert a cseh hitelezők mereven elzárkoztak minden egyezkedés elől, sőt perrel fenyegettek. A múlt év végén ugyanis alig kétszerese volt a leinek a szokol és a cseh kereskedők akkor még ragaszkodtak a napi árfolyam mellett történő kifizetéshez. Időközben azonban a szokol hirtelen emelkedésnek indult, ma már öt lelen is felül van, Csehszlovákiában pedig olyan gazdasági krízis állott be, hogy az ottani kereskedők most már kedvezőbb feltételek mellett is hajlandók kiegyezni. Tudomásom szerint ed-

Magyarország a népszövetségben

(Elfogadták a becikkelyező törvényjavaslatot.)

BUDAPEST. Az egységespárt külügyi bizottságának mai ülésén Moser Ernő képviselő ismertette Magyarországnak a népszövetségbe való felvételéről szóló becikkelyező javaslatot. Moser rámutatott a népszövetségbe való felvétel fontosságára. A megokolásban abból indul ki, hogy a népszövetségnek normális időben óriási jelentősége lenne, ha hivatását be is tudná tölteni. A népszövetségnek az lenne a legfőbb hivatása, hogy az egyes nemzetek legyverkezését redukálja és intézkedései folytán a háborúk elkerülhetők legyenek, az egyes nemzetek közötti differenciákban a népszövetség állandó vagy választott bírósága döntsön. Amennyiben valamelyik fél nem tartaná be a népszövetség határozatát, a mulasztóval szemben a népszövetség megszüntetné a nemzetközi érintkezést úgy politikai, mint gazdasági téren. Hangsúlyozta, hogy a népszövetség jelenleg nincsen abban a helyzetben, hogy hivatását betölthesse, mert ez idő szerint minden eszköz a győzők kezében van. Mégis szükséges volt Magyarországnak belépnie a népszövetségbe, mert ezzel megteremthette annak a lehetőségét, hogy sérelmeit a fórum elé vigye. Lukács György beszéde után gróf Bethlen István miniszterelnök emelkedett szólásra. Hangoztatta, hogy Magyarországnak eddig nem volt alkalma arra, hogy különböző előterjesztéseket vivjen a népszövetség elé. A szabályzatok értelmében az az állam, amely nem tagja, a népszövetséghez közvetlenül nem nyújthat be memorandumot, csak abban az esetben, ha a népszövetség valamely más tagja azt magáévá teszi. Ezentúl Magyarország, mint a népszövetség tagja közvetlenül terjesztheti elő kéréseit. A becikkelyezésről szóló törvényjavaslatot elfogadták.

Öngyilkosság vagy gyilkosság?

(Vizsgálat az újpaulisi rejtély ügyében.)

Jelentette az Aradi Közlöny, hogy Brandes Lőrinc újpaulisi vagyonos birtokost egy leszakadt kötélraddal a nyakán lakásának élelmiszerkamrájában tegnapelőtt halva találták. A körülményekből és Brandes kijelentéseiből arra következtettek, hogy Brandes öngyilkos lett. Az esetet először így is jelentették az aradi ügyészségnek, amely erre megadta a temetési engedélyt. Utólag azonban a csendőrség jelentést tett, hogy Brandes fején nagyobb sebet állapítottak meg, amely esetleg halálát is okozhatta. A sebből arra következtetnek, hogy a vagyonos embert meggyilkolták és csak aztán akasztották fel az ablakfélfára, ahonnan azután leszakadt. E gyanu alapján az ügyészség új vizsgálatot rendelt el. Az aradi törvényszéktől ma szállott ki egy bizottság, amely hivatva lesz megállapítani, hogy Brandes öngyilkos lett-e vagy pedig meggyilkolták a vagyonos embert.

Antiszemita-tüntetések Kolozsvárott.

(Verekedés a zsidó menzán. — Osszerombolták az Uj Kelet nyomdáját. Maniu Gyula nyilatkozata.)

Cluj. (Kolozsvár.) Néhány nappal ezelőtt a clujfi egyetem orvostanhallgatóinak küldöttsége tisztelgett az egyetem rektora előtt, akit arra kértek, hogy sérelmeiket meghallgatva a zsidó nemzetiségű egyetem hallgatókat tiltsa ki az egyetemről s ha ez meg nem történne, úgy ők tovább nem látogathatják az egyetemet. A küldöttség vezetői különböző kifogásokat hoztak fel a zsidó egyetemi hallgatók viselkedése és eljárása ellen, így kiváltképpen arra hivatkoztak, hogy a kórházból a zsidó hullákat állandóan elszállítják s így a mi kevés kerül boncolás alá, az mind keresztény emberek hullája. Az első küldöttség eltávazása után nemsokára megjelentek a zsidó egyetemi hallgatók a rektor előtt és tisztázták magukat ama vádak alól, amelyeket ellenük felhoztak. A rektor megnyugtatóan kijelentette, hogy nem hajlandó engedni semmiféle terrornak. A zsidó küldöttség tagjai közölték a rektorral, hogy ők sem akarják az egyetem jó hírét rontani zsidó botrányokkal és mindaddig, míg ezek a vádak teljesen nem tisztázódnak, nem látogatják az egyetemet.

Tegnap délelőtt a zsidó diákok a zsidó menzán ülést tartottak, a melyen a rektor előtt megjelent küldöttség beszámolt utjának eredményéről. Elmondották, hogy a rektor megnyugtató kijelentéseket tett. Az értekezlet után ebédhez ültek, amikor egy tüntető csapat jelent meg a menza épülete előtt. A csapat tagjai behatoltak az étkezésükben megszárt zsidó diákok közé és néhány perc alatt valóságos megszárták és előzönlítették az étkező helyiséget. Ekkor két zsidó egyetemi hallgató előre ugrott és követelte a tüntető csapat távozását. A benyomuló csapat tagjai azonban nem tettek eleget a felszólításnak, hanem nekiestek a két hallgatónak és tettleg inzultáltak őket, úgy, hogy néhány pillanat múlva véres fejjel terült el mind a kettő a földön. Néhány orvostanhallgató nő csillapítani akarta a felhevült kedélyeket, de pörüljártak, mert az lett a vége, hogy őket is lehurrogták, sőt több diákkisasszonyt inzultáltak. Közben megjelentek a mentők, akiknek fejtűzése és a két hallgató elszállításának szomorú hangulata véget vetett a mindegyre fokozódó szenvedélyességnek. A tüntetők kivonultak a menza étkező helyiségéből és a folyosóra vonultak, ahol egy indignáló diákkisasszony egy száz medikussal összeszólalkozva, azt poionvágta. Egyelőre azonban eltávoztak a tüntetők, de féltől volt, hogy a zavargásnak ezzel nem szakadt vége, mert Bulsan és Mittelmayer egyetemi hallgatók vezetése mellett a tüntetők éjszakai kivonulásra is készültek.

Délután a Newyork kávéházban történt egy újabb antiszemita incidens, ahol néhány egyetemi hallgató felbuzdulására egy zsidó atléta akartak megverni. A vendégek azonban idejekorán közbeléptek és főleg két katonatiszt megakadályozta a botrány elfajulását. Az estére tervezett tüntetések valóban be is következtek. Az egyetem és Petőfi-utca sarkán gyülekeztek össze a tüntető diákok és tíz órakor már hangozó nagyobb csoport várta a jelt a tüntetések megkezdésére. A tüntetők az Uj Kelet cionista napilap nyomdája elé vonult. A lap nyomdája a pincehelyiségben van és amikor az első tüntetők megjelentek az épület előtt, a csekély számú nyomdai személyzet, a mely sejtette a társas csapat tervet, az ajtó elé sietett. Ekkor azonban már nem lehetett feltartóztatni a csoportot, amely vehemens hangulatban benyomult a nyomda helyiségbe. Lázasan estek neki először a betűszekrényeknek, amelyeket kiborítottak, majd a nyomdagépeknek rohantak és azokat vasdorongokkal összetörték. Eppen a nyomdagépben volt már az Uj Kelet legújabb száma kiszedve, csak a gépet kellett megindítani, hogy meginduljon a kész lapok nyomása, amikor a helyiségbe benyomuló tüntetők kiszedték a nyomás alatt levő formákat, a földre öntötték és a betűket szétverték.

— Nincs szükség erre a cionista újságra — kiabálták és tovább folytatták a rombolást. Az Uj Kelet nyomdáját annyira összerombolták, hogy a nyomdát elhagyva a cionista újságra — kiabálták és tovább folytatták a rombolást. Az Uj Kelet nyomdáját annyira összerombolták, hogy a nyomdát elhagyva a cionista újságra — kiabálták és tovább folytatták a rombolást. Az Uj Kelet nyomdáját annyira összerombolták, hogy a nyomdát elhagyva a cionista újságra — kiabálták és tovább folytatták a rombolást.

— Nincs szükség erre a cionista újságra — kiabálták és tovább folytatták a rombolást. Az Uj Kelet nyomdáját annyira összerombolták, hogy a nyomdát elhagyva a cionista újságra — kiabálták és tovább folytatták a rombolást.

Bűnügyi zárlat

egy vezérigazgató vagyona (Telekeladásból — bűnügy.)

Budapest. Néhány héttel ezelőtt a főkapitányságon bűnvádi följelentést adtak be Poor Rezső részvénytársasági igazgató, a Bel és Külföldkereskedelmi Rt. vezérigazgatója ellen és azzal vádolták meg Poor Rezsőt, hogy egy telek eladásánál súlyosan megkárosította egyik ügyfelét. Poor Rezső, akinek neve Budapest gazdasági életében nem ismeretlen, az utóbbi hónapokban telek- és birtokeladásokkal is foglalkozott és így került összeköttetésbe Schwigruba Károly nyugalmazott rendőrfelügyelővel. Schwigruba az igazgatótól Budakalászon egy hatalmas telket vásárolt többmillió koronáért. Poor a telket, mint tehermentes területet adta el és csak akkor derült ki, hogy magas betáblázott teher van a földterületen, amikor a rendőrfelügyelő a vételárat már lefizette. Schwigruba Károly követelte Poortól az elintézetlen üzlet rendezését, de minden követelése hiábavaló volt, Poor nem fizette vissza a követelést. A rendőrfelügyelő végül megunta a halasztgatásokat és család címén bűnvádi följelentést tett Poor Rezső ellen. Azonnal megindult az eljárás. Kihallgatták a megvádolt igazgatót és a súlyos váddal előálló följelentőt. A kihallgatások eredménye az lett, hogy a rendőrség bűnügyi zárlat elrendelését kérte a vizsgálóbírótól és két nappal ezelőtt a vizsgálóbíró valóban bűnügyi zárlatot rendelt el Poor Rezső Zrinyi-utca 1. szám alatti lakására és a Bel-

tönkretették, hogy a lap mai száma már meg sem jelenhetett. Csak éjjel felé vonultak el a tüntetők, azután megérkezett a rendőrség.

Dr. Márton, az Uj Kelet főszerkesztője ma elhatározta, hogy lépéseket tesz a kormánytól a botrány miatt. Evégből Bucures-tibe utazott. Egyébként érdekes, hogy az Uj Keletet az Infratireának a liberális párt hivatalos lapjának a nyomdájában fogják nyomni, amíg az Uj Kelet nyomdája valamiképpen helyreállítható lesz.

A zsidó nemzeti szövetséghez tartozó diákok ma felkeresték Maniu Gyulát az országos nemzeti párt elnökét és megkérdezték tőle, hogy azonosítja-e magát ezzel a kínos botrányval? Maniu Gyula kijelentette, hogy semmi szín alatt nem azonosítja magát, ő a jogegyenlőségnek a híve.

— Magamhoz fogom keretni — mondotta Maniu — a román diákság vezetőit és meg fogom velük érteni, hogy milyen beláthatatlan kárt okoznak az ilyen ténykedésükkel a román konszolidációra való törekvésnek és mennyire károsan befolyásolják az ilyen botrányval éppen ezekben a nehéz időkben a külföldnek Románia felől alkotott véleményét.

Maniu Gyula szavai megnyugtatólag hatottak a zsidó diákokra. (Rador.)

és Külföldkereskedelmi Rt.-nál levő érdekességére. A rendőrség a bűnügyi zárlatot végrehajtotta és vizsgálóbírói intézkedésére zár alá vette a vezérigazgató sokmilliót érő Zrinyi-utcai lakását, valamint üzleti érdekességét — mindaddig, amíg a kínos rendőrségi ügy esetleg békés vagy egyéb úton nem rendeződik.

A kivégzett forradalmár.

(Forradalmi jelenségek Irországban.)

Röviden megemlékezett arról az Aradi Közlöny, hogy Erskine Childers ir forradalmi vezért kivégezték. Erről és az ezzel kapcsolatos ir eseményekről most még a következő érdekes részleteket jelentik:

London. Az angol igazságügyi hatóságok Erskine Childers kivégzését a legutolsó pillanatokig titokban tartották és addig is, amíg a kivégzés meg nem történt, minden rendszabályt felhasználtak, hogy Erskine Childers szökését vagy megszökését lehetetlen tegyék. Hétfőn arról értesítették az elitelt, hogy még azon a napon meg fog történni a kivégzése. Nemsokára azután azt közölték vele, hogy kivégzését szerdára halasztották. Childers csütörtökig a legnagyobb bizonytalanságban volt sorsa felől, mert kivégzése szerdán sem történt meg. Fogsága ideje alatt egyik zárkából a másikba vitték. Végre is csütörtökön a kilmanhaimi laktanyában agyonlőtték a felkelő vezért. A kivégzésről a vezér feleségét csak pénteken értesítették hivatalosan. Childers kivégzése egész Irországban nagy feltűnést keltett. Egyes lapok már kolportáltak Bucahy tábornoknak, a reguláris kormány tagjának meggyilkolását, amelyet

megforlasképpen a kivégzésért hajtának végre. Cork városi tanácsa a gyász és a kivégzés ellen való tiltakozás jeléül ülésését felfüggesztette. Dublin főváros közelében egy tehervonatot felfegyverzett kerek támadták meg, a mozdonyvezetőt és a fűtőt leszállították és a vonatot vezető nélkül tovább indították a tönkretett pályán, amelyről a vonatnak le kellett zuhannia. Ezek az események a dublini kormányt arra készítették, hogy a felkelési mozgalmat minden eszköz igénybevételével elfojtsa.

Itt a tél!

(Már korcsolyáznak a városligeti tavon.)

Tíz fok Celsius november végén — ez kissé sok. Más években ilyenkor még a felöltő járta és legfeljebb, ha hűvösebbre fordult az idő, a tovasuhanó télikabátok vagy prêmesbundák finom illatu parfümjé vegyült össze a naffalin kellemetlen szagával. Ma más a helyzet. A hideg ránk kényszerítette a télikabátot. Már több, mint két hete viseljük úgy, hogy a nyári konzerválás szaga nem is érzik rajta. Fázósan és gondterhes arccal siető emberek között kipirult arcú fiatalok igyekeznek a liget felé. Karjukon frissen kismirglizett korcsolya csörög. A korai hideg meghozta a fiatal-ság legnagyobb örömét. Ma reggel a sűrű párák levegőn keresztül törő napsugár vakítóan tükröződött vissza a városligeti tó befagyott vizén. Nincs az a rikancs, amely hamarabb teletudná kiabálni a várost egy szenzációval, mint amilyen hamar a szenvedélyes korcsolyázók fülébe jutott ez az örömhír. Ma délután kacagó leányok és fiúk tömege siklott tova a városligeti tavon. Az örömkönet erre a kis fagyott szigetére nem tolakodnak be a téli gondok. Csak a parton túl a liget száraz fái alatt tipegett egy görnyedt hátú öregasszony és szedte a lehullott faágakat, hogy beszerezze télire a fűtőanyagot.

Mozi.

* Flórenc megrázó tragédiáját hozza elének az Apolló csütörtöki premierje. A vének tanácsa kegyetlen szigorral örködik a nemes város erkölcsi fölött. De egy husvétii processzió alkalmával fenekestől fellordul az egész város. Megjelenik ott Julietta, a szépséges velencei kurtizán, aki magába bolondítja a város ifjait és véneit. A csábító asszony-nyal a városba a vigság és a könnyelmű élet költözik be. Amikor a tobzódás tetőfokát éri, megjelenik Florencben a hegyi remete, hogy visszatérítse a népet, de ő is megittasul a csodás nő szépségétől. Megjelenik Florencben a pestis, amely áldozatul követeli a vétek hálandókat. Ezt a nagyvonalú megrázó erejű filmsodát „Pestis Florencben” címmel csütörtökön hozza először színpadra az Apolló.

* A fekete álarc az Uránia szerdai bemutatóelőadásán a teljes siker jegyében győzött. Az izgalmasan érdekes versengés Elyn amerikai gyárosnő és konkurrensé között folyik. Becsületre, vagyonra, életexistenciára megy a küzdelem s a nő már-már legyőzötten bukik, amikor megjelenik a megmentő: William Doug-

Newyork első gavaléria, a fekete álarcos uri bandita. A diadal perceiben azonban Elyn megvetéssel fordul el a banditának hitt gavalértól. Ekkor leesik a fekete álarc: Amerika első gentlemanja jelenik meg a maga

Konstantinápoly állandó örömnépe.

— A török fővárosban mindenki kemalista. — Zászlóerdők elhanyagolt utcák. — Készülődés a nagy küzdelemre. —

Budapest. Álmos idegenek érdeklődő tekintete bámészkodik a konstantinápolyi hálókocsi ablakán át a perronra. Szombaton reggel futott ki a hálókocsi a konstantinápolyi pályaudvarról, most itt áll a pesti pályaudvar esti forgatagában. Az indulási oldalon be van fűtve a párisi expressz, egy óra múlva ennek a lokomotívja repíti tovább.

Rendetlenül induló vonatok.

A hálókocsi kalauza németországi, először leadja hivatalos jelentését az ellenőrnek, aki a Nyurgati pályaudvaron beszáll hozzá:

— Mindennap 2—3 óras késés van már az indulásnál. A konstantinápolyi pályaudvaron olyan nagy a kaotikus, hogy nem szabad csodálkozni ezen. A vonatok nem indulnak menetrend szerint. Ha össze tudnak állítani egy szerelvényt, az rögtön elvándorog Görögország felé, tizezerszámra cipelve a menekülteket.

A kalauz csütörtök este érkezett meg Konstantinápolyba. Pénteken pihenője volt, az egész napot a városban töltötte. Kértem tőle, hogy mit látott?

— Konstantinápoly éppen olyan, mint annak idején, amikor Mackensen katonái táboroztak ott. Csak az idegen katonák, most angol, francia és olasz egyenruhát viselnek. A szegény Konstantinápolynak kijut a háborus időkből. A piszok egyre nő az utcákon, szinte bokáig lából benne az ember. Az idegen katonaság, amennyire tud, rendet tart, de tisztaságot nem tudnak tartani. A szemétket sohasem hordják el az utcákról. Most minden török a szultánt szidja és élelmes görögök Kemal basa képeit árulgatják, de csak az idegenek vásárolják. — A ben-szülött lakosság Kemalért lelkesedik, de a képen nem veszi meg. Különböznél hogyan is vehetnék, a törökök olyan szegények, hogy örülnek, ha ennyivalóra jut.

Angolok, franciák és olaszok.

— Az utolsó négy hétben többször jártam lent hivatalos megbízatással, nagyon jól megfigyelhettem, hogy a törököknél milyen tervszerű pontossággal történik minden szervezkedés. Az angoloknak talán 30 ezer emberük van Konstantinápolyban és a tengerszoros körül s ha támadásra kerülné a sor, az angoloknak maguknak kéne felvenni a harcot. Francia katonák talán 5—6000 van lent, az olaszok még kevesebben vannak. Különböznél is az olaszok szerepét

tisztaságában és büntetlenségéből s a győzelem koronája a boldogság, a házasság lesz. Az izgalmasan nagy-szerű amerikai filmszenzációt még csütörtökön és pénteken vetíti az Uránia.

senki sem látja tisztán, nem lehet tudni, hogy egyáltalában részt vennének-e az esetleges harcokban? Már szeptember óta nagy bizonytalanság van Konstantinápolyban, ezer szerencse, hogy az angol parancsnok nem vesztette el a fejét. A törökök napról-napra erősítik pozíciójukat, a városban. Kihasználják az általános bizonytalanságot s az angolokra nézve a helyzet mindig fenyegetőbb lesz. Az utcákon és a Pera-negyedben is egyre több és több török katonát láttam. Hogy milyen sok török katonát járkál polgári ruhában, azt természetesen nem lehet megállapítani, de állandóan gyülekeznek. Egy-két nappal a szultán szökése előtt meg lehetett volna akadályozni, hogy a török nacionalisták szervezkedése veszedelmes arányokat öltözzön, de ma már késő. Az angolok nem kapnak megerősítést, s a törökök száma nő. Kétségtelen, hogy a törökök háborúra készülődnek; minden jel arra vall, hogy katonai erejüket addig akarják fokozni, míg egészen bizonyosra nem veszik a sikert. Ahogy én láttam, a helyzet ma az, hogy a törökök azt hiszik: nagyon, nagyon messze mehetnek el a cselekvésben anélkül, hogy kitemék magukat valami különösebb veszedelemnek...

Felfordult világ.

— A két egymástól független és ellenséges lábon álló hatalom közösen gyakorolja bizonyos mértékben a vezetést és ez annyira befolyásolja a város életét, hogy a legnagyobb fejtelenség uralkodik. Mindennaposak az egyenetlenkedések, a csetepaték, rablások és kisebb-nagyobb zavargások, az utolsó órákban úgy alakult a helyzet, hogy a nacionalisták a város polgári vezetését egészen hatalmukba kerítették. A szultán elszállítása csak növelte a kemalisták táborát, a megszálló nagyhatalmak mellett már csak kevés török tart ki. Akinek fontosabb állása, vagy megbízatása volt, titokban elmenekült, vagy átpártolt a kemalistákhoz. Meg kell állapítani, hogy az idegen katonasággal szemben a török lakosság nagyon méltóságteljesen viselkedik. Az angol és a francia tiszteket alázat-köszöntik az utcákon, de a lelkükben ott ég a gyűlölet és a szívekben a fénykedés parazsa új lángot fogott. Nem tudom, ha valóban a fegyverek erejére bíznák a dolgot, nem ébredne-e fel a legyőzött, évek óta agyonsanyarga-

tott török lakosságban a vad, ázsiai vartus?

Zászlóereteg az utcákon

— A mudániai egyezmény óta nem lehet bérni a kemalistákkal. Nyolc héttel ezelőtt utaztam le Konstantinápolyba, Kemal basa akkor már győztesen harcolt a fronton, de a város látszólag közömbösen vette tudomásul a küzdelmeket. Külsőleg úgy látszott, hogy nem bíznak a végső sikerben. Milyen más a helyzet!... A török főváros állandó örömnépe ül. Konstantinápoly egy zászlóerdő, valóságos zászlóereteg. Ennyi zászlót még sohasem láttak ebben a városban. Beszélgettem konstantinápolyi barátaimmal, előkelő kereskedőkkel, akik nacionalisták — az új átpártoltak ellen keltek ki az engesztelhetetlen gyűlölet hangján. Egyetlen, ami örömminket megzavarja, hogy sokan voltak ilyenek. Ez zavarja meg az általános boldogságot — panaszkodtak a kemalisták. És sokkal jobb lenne ha bűnösségük, hazárulásuk tudatában most szerényen meghúzódódnának és hallgatnának, s ne takargatnák vétkeiket alakoskodással, képmutatással.

Akik feje helyét kalapot viseltek.

— Ezek a mi tulajdonképpeni ellenségeink, nem az angolok és a franciák — mondják a török nacionalisták — ezek most a félholdas zászlót tüzik ki a házak ormán és az üzletek fölött, holott három évig görög és arméniai lobogót lengetett a szél ugyanazon a helyen... Most egyszerre irányt és zászlót változtattak...

— De az elkeseredés nagyon sok esetben nemcsak szavakban nyilvánult meg, hanem tetleges-ségig fajult. Fényes nappal, nyílt utcán megtámadták és félholtra verték a hazafias, nemzeti érzésű törökök azokat, akik a megszállás alatt elpártoltak. Valóságos társadalmi bojkott alatt állanak. Üzleteikbe török nacionalista nem teszi be a lábát és hacsak lehet, a szemükbe vágják, hogy három éven át ők mosolyogtak és a megszállók barátságát kihasználva, daskáltak a jólétben, mialatt az igaz török hazafiak sirtak és dacosan összeszorított ajakkal tüntették az elnyomatást. A legnagyobb bűnük azoknak van most Konstantinápolyban, akik szidták a félholdat és feje helyett kalapot viseltek. Ezeket nem védi már a nagyhatalmak barátsága, sőt hadserege sem, a legtöbb otthagyja a várost és eszeveszetten menekül Görögország felé.

— Kereskedelem? Üzletek? Élelmezés? Drágaság? Ki gondol most Konstantinápolyban üzletre, kereskedelemre? Konstantinápoly, a félhold városa akar lenni egészen, más minden mellékes e valóságos órákban. Senki se tudja, hogy mi lesz, az bizonyos, hogy a törökök el vannak szánva a szent küzdelemre...

Hogy áll a leu?

November 29-én fizettek 100 lelért:

Párisban 9.— frankot
Zürichben 3.35 frankot.
Budapesten 1600 koronát
Berlinben 5600 márkát
Newyorkban 64 $\frac{1}{2}$ centet
Brüsszeiben 10-ll frankot
Belgráiban 47.— dinárt

Az erdélyi követelések visszafizetése.

(Válasz a budapesti bankigazgató nyilatkozatára.)

Az Aradi Közlöny mai számában egy előkelő budapesti pénzügyi vezérigazgatójának nyilatkozata jelent meg, amely Arad pénzügyi köreiből élénk érdeklődést váltott ki. A budapesti bankigazgató a magyarországi pénzügyi intézetek érdekeit tárta fel nyilatkozatában, amelynek során érdekesen világította meg az erdélyiek követeléseinek visszafizetéséről folyó tárgyalások anyagát. Az Aradi Közlöny munkatársa ma felkereste Fodor Gyulát az Arad megyei Takarékpénztár vezérigazgatóját, aki a budapesti bankigazgató nyilatkozatára válaszul a következőkben ismertette az aradi pénzügyi intézetek érdekeit:

— Az, hogy a magyar pénzügyi intézeteknek ellenköveteléseik vannak erdélyi bankoknál, az egyáltalában nem komplikálja a visszafizetések ügyét, sőt ellenkezőleg, azok a budapesti pénzügyi intézetek, amelyeknek követeléseik vannak, szintén 2:1 arányt igényelhetnek. Egyébként különösen a bekebelezett kölcsönöket az erdélyiek számos esetben már régebben visszafizették ilyen arányban. Azoknak a magyar pénzügyi intézeteknek, akiknek követeléseik vannak Erdélyben, előnyösebb a helyzetük, mert ugyanolyan arányban vannak fedezve erdélyi tartozásaik. Most, hogy intézetenként külön-külön folynak a tárgyalások, épp úgy szorgalmazhatják a budapestiek is követeléseik behajtását, mint ahogyan mi tesszük. Az erdélyiek követeléseinek túlnyomórésze lejárt és azonnal kifizetendő összegek, és az ellenkövetelések nem támaszthatnak akadályt ezek visszafizetésénél.

— Pedlow kapitány Budapestre érkezett. Budapest. Ma délelőtt érkezett meg Pedlow kapitány, aki az amerikai szeretetadományok szétosztását intézte Budapesten a háború befejezése óta és aki csak néhány hónappal ezelőtt hagyta el Magyarországot, hogy újabb szeretetadományokat hozzon a budapestieknek Amerikából. A pályaudvaron az árva ház gyermekei, a kórházak, a Vöröskereszt Egyesület, különböző testületek, a főváros küldöttsége és régi barátai ünnepélyesen fogadták a kapitányt. A Dunapalota-szállóban berendezett lakosztályában délután azoknak a nőknek küldöttsége üdvözölte, akik három évi budapesti rabszolgatartása alatt vele együtt dolgoztak.

Vándorolnak az aradi halottak.

(Koporsó-égetés a Felső-temetőben. — Kilenc halott három koporsóban. — Repatriálók hullák. — Zimmer Alajosné: 18 évig üveg alatt.)

Nincs jobb világ a nincsvilágnál,
hol féreg van, de nincs virág,
hol féreg nem kár, hogyha rágszál, —
hol féreg nem jár, hogyha rág.

Babits Mihály:
„Siroos.”

Az ember azt hiszheti, hogy a görönggyel, amit a Koporsó fölé dobunk, minden földi koncert-ling betenemül a Semmibe annak a számára, aki elhalt. Most már csak az égi koncert van hátra: kis Tintoretto-angyalok apró ezüsthegedűkön cincognak és másris, rizzporos parókával Mozart ur dirigál valami könnyű, földiektől elszabadult melódiát. Ezt hiszhetnék, ha így lenne. Am úgy halljuk, hogy vándorolnak 1922-re az aradi halottak. Régi földbevonulások most új költözködésként itéltek. Felkelnek az aradi sírboltok, a textilgyári oldalon és kiszállnak belőlük a Zimmerék, a Heim polgármesterek, a Klängenpöck-família, meg a Lukács-család. Némelyiken még csodálatosan ép és szép a ruha, a két keze összetéve a gyomra fölött, a leplombált koporsóban olyan, mintha tegnap este ruhástul elaludt volna a kuria legpuhább divánján. Pedig negyvenkilenc esztendeig volt befalazva, s fölötte és körötte végigviharzott egy félszázad aradi története, előtte és mögötte egyre temetkeztek a kihültek és Európa Kordéja megint odébb zökkenett egyet a történelem zavaros kátyujában!

Kezdem 1886-ban, amikor rendelet iródott, hogy a halottakat csak a földbe, de nem a föld fölé szabad temetni. A rendeletet legújabbban az aradi városi mérnöki hivatal érvényesítette. Az aradi Felső-Temető textilgyár-felőli oldalán nyolc épített kripta áll. Illetve: csak állt. Négyet, — a mérnöki hivatal rendelkezése — már le is bontották. (Kell a hely a temetőben, meg a levegő is: nem szabad a föld fölött pihenni, csak alatta.) A Klängenpöckök, meg a Heimék, meg a Lukácsék már lebontatták a családi kriptáikat, legutóbb a Zimmer Alajos volt aradi pénzügyi főbiztos familiája ásatta ki a halottait. Szóval: rendeletre történik az aradi halott-költöztetés. A mérnöki hivatal házról-házra küldi ki Gáza Béla temetői-felügyelőt, aki egy kedves, finom és becsületes halott-örző, s aki talán így kopog be a kriptatulajdonosokhoz:

— Aggyisten. Tessék elvinni a halottakat a textilgyári traktus felől, mert bedől a tetejük.

Aztán megy a jelentés a városi főorvosi hivatalba, hogy ekkor, meg ekkor: exhumáltatjuk ezt, meg ezt, átesszük friss koporsóba, tessék orvosilag is tudomásul venni, — s a porladó csontok, a koppanó koponyák új koporsót

kapnak, a föld alá kerülnek, a régi pedig: elégetik.

(Ékezet a sírban.)

A legutóbbi ilyen halottköltözködések két héttel ezelőtt történt. Zimmer Alajos pénzügyi főbiztos családját költöztette át az öreg urat, a nagynéniket és a nagybácsikat: összesen kilencet. Az élő utód: Deszpenics János, háborúban elesett 33-as főhadnagy felesége, özvegy Deszpenics Jánosné, született Zimmer Anna lakoltatta ki a halottaikat rendeletre. Ez a Zimmer Anna egyébként huga Zimmer Alajos volt magyar huszárezredesnek, aki most Szegeden él, nyugdíjban. A huszárezredes huga az a hölgy, aki a legutóbbi költözködésként végigcsinálta. Zimmer huszárezredes Aradon sokan ismerik. Az édesanyját és minden rokonát kiásták most az aradi kriptákból. Kilenc Zimmer családtag volt befalazva a kriptába, a föld fölött. A legöregebb nagynéni 49 esztendeje nyugodott nyár. A hullákat áttemették. Kilenc halottnak elég volt három koporsó. — Amnyiba is belefértek a csontok, meg a koponyák — hus már ugye volt rajtuk. Azt mondja az öreg Gáza bácsi, aki pedig sok halottat látott már életében, hogy olyan ép és az enyészettől érintetlen halottat, mint az öreg Zimmer Alajosné, álmában se tudott elképzelni... Ez volt a tizedik áttemetett családtag.

Zimmernét 1904-ben temették először. A Temesvár mellőli sipeti pusztáról hozták be a holttemét, itt üvegkoporsóba rakták és leplombálták. Ezt a halottat ki sem emelték most a koporsójából. Fekete selyemruháján a fehér csipkebetét olyan frissnek látszott, mintha tegnap varrta volna be a varrónő. A többi Zimmer családtag csak csont volt, meg por. De ez az aszszony aludt, mintha az Életnek és nem a Halálnak a karján szunynyadna...

Aztán máglyát raktak a sírásók és a megmaradt régi koporsókat meggyújtották. Olyan ércoporsókat ma drága pénzen sem lehet kapni, mint amilyenek itt a lángokba fulltak. Deszpenicsné meg is jegyezte, szomorúan:

— De kár, hogy nem lehet eladni... Mennyi pénzt érne...

Mert úgy van az eset, hogy a régi koporsókat nem szabad eladni, tiltja az egészségügyi törvény. Még egy följegyezni való volt a legutóbbi halott-hurcolkodásnál. Deszpenicsné Zimmer Anna halotta gyerekkorában, hogy az öreg

Alajosné nyakán ezeket érő gyémánt lánc ékeskedett, amikor sírba tették. Az ilyen exhumálásoknál az utódoknak joguk van a koporsóban talált ékszereket megtartani. Az üvegkoporsón keresztül nézve azonban sehol sem látták ezt a colliert, s így Zimmerné ismét a földbe került...

Négy kriptát így, már a hozzátartozók lebontották, négyet még le fognak bontani. A halálraítelt halottak között ott van a Fábian Gábor sírbolt-lakossága, a Heriskarsírbolt tetemei, köztük a tragikusán elhunyt fiatal Tagányi Sándor hullájával, az ötvenes Lovászok, meg a Rátz-család halottai, köztük Prigl dr.-ral. Ezekre a sírboltokra, meg ezeknek a hullák az áttemetésére a jövő év folyamán kerül a sor. Itt is egy-két koporsóba temetik majd a halottakat, a régi szemföldöt meg tüzzre dobják.

(Repatriálók halott.)

December hatodikán megint szenzációja lesz a Felső-Temetőnek. Mikulás napján messzibbre költözködik egy aradi halott, mint az eddigiek. Arról van szó, hogy Varga Imre tanár holttestét leplombált koporsóban a hódmezővásárhelyi családi sírboltba szállítatja majd a Magyarországra készülő, repatriáló Varga Imréné. Erre már megérkezett a miniszteri engedély is, mert nemcsak az élők, de a halottak repatriálásához is orvosi, városi, miniszteri engedély kell. December hatodikán vonatra ül egy aradi halott és hazamegy az őseihez...

Ez az első halottrepatriálás Aradról. Magyar pénzben nem olcsó mulatság. Innét Hódmezővásárhelyig ötvenötezer magyar koronába kerül a halott Varga Imre utja, a második temetést a családi sírboltban nem is számítva. Varga Imrénének semmi pénz se sok azért, hogy ott pihenjen az ura Vársárhelyen...

Öt napja sincs, hogy dr. Pozsgay Lajost, Arad volt városi főorvosát átköltöztették eredeti pihenőhelyéről. A néhai főorvos, aki emberszeretetről volt ismert, s akire ma is igen sokan emlékeznek, eddig közsírhelyben feküdt. Most a családi sírkertbe költöztetett át dr. Pozsgay István, a fia.

Igy vándorolnak az aradi halottak a Felső temetőben. Földi porhüvelyük nyugodalma fölött egészségügyi és mérnöki rendelkezések intézkednek. De intézkedik néha a sors is, sőt maga az örök és elmulthatatlan Természet. A temető fái is költözhetnek. Ezt úgy kell érteni, hogy vannak sírok, amelyek mellett régi, hatalmas fák terjeszkednek a föld alatt. A fagyökök megbolgatják a koporsókat és a halottak nyugalmát. Olyan hatalmas erővel terjeszkednek és nőnek az aradi temető fái, hogy fölleszítik még a betont is.

Ilyenkör a halottaknak kell kitérni az utból. Mert az Élet még akkor is győzelmesebb, ha csak egy farkas élte és a Halknak kapitu látni kell a Természet ereje előtt, ami örökkévaló: fűben, fában és virágban. (F. T.)

HIREK.

Bethlen merénylete.

M(egkezdődött a hámpör tárgyalása.)

Budapest. A büntetőtörvény-szék ma kezdte tárgyalni Kovács Ágoston volt főhadnagy, földbirtokos bűnpörét, akit az állami és társadalmi rend erőszakos felforgatására irányuló bűncselekménnyel vádolnak. Kovács a Gábor Áron-szövetség egy összejövetelén kijelentette, hogy a jelenlegi kormányt, ha kell, erőszakal is el kell távolítani. Erre neki elegendő kétszáz elszánt fegyveres ember, akik végigvonulnának Budapest utcáin és elfogták a kormány tagjait. Akkor azután jönne más kormány, amely rendet csinálna. Kovács kijelentette még, hogy vállalkozik Bethlen miniszterelnök megölésére is. A Gábor Áron szövetségből telefonáltak azonnal az Ébredő Magyarok Egyesületéhez és felvilágosítást kértek. Kovács személyére vonatkozólag, aki az ébredőkre hivatkozott. Azt a választ kapták, hogy Kovácsot nem ismerik annak dacára, hogy Héjjas segédtisztjeként mutatkozott be és hivatkozott Friedrich István barátságára.

— Dr. Beles Jenő — helyettes prefektus. Georgescu János belügyi vezérfelügyelő, delegált aradi prefektus a napokban Bucurestibe utazott több megyei ügy elintézése céljából. Valószínűleg hosszabb időt fog igénybe venni a delegált prefektus bucurestii tartózkodása, mert ma távirat érkezett az aradi prefektúrához, amely szerint a belügyminiszter dr. Beles Jenő alispánt bízta meg a városi és a megyei prefektusi teendők végzésével Georgescu prefektus távolléte tartamára.

— A nemzeti párt nem megy a parlamentbe. Cluj (Kolozsvár.) A nemzeti párt központi nagybizottsága tegnapi ülésén a következő határozati javaslatot fogadta el: Az ülés helyesli azokat a határozatokat, amelyekkel sikerült Erdély és Bánát összes nemzeti erőit politikai szolidaritás zászlója alatt összehozni. Tiltakozik a kormánypart ama rendszere ellen, ahogy megszerezte a többséget. Tiltakozik a kormányzás minden olyan eljárása ellen, amely az ország politikai, gazdasági és pénzügyi helyzetét nem konszolidálja. Tiltakozik a sajtószabadság megfojtása ellen, amely az egyetlen forrása és lehetősége a közellenőrzésnek.

— Lucaciu László meghalt. Satu-mare (Szatmár.) Lucaciu László volt laclalusi pap, aki egyik legteljesebb előharcosa volt a nagy román eszménynek, ma meghalt. Lucaciu László akkor tűnt fel, amikor az emlékezetes memorandum-pör vádlottai Kolozsvárott bíróság elé kerültek.

— A volt szultán Berlinbe megy. Páris. Az Eclair jelenti Konstantinápolyból, hogy az elmozdított szultán Berlinben óhajtat letelepedni.

Arad lisztellátása — zavarokkal

(Kevés lisztet kapnak a pékek. — Nem tudnak maximális áron sütni. — A jövő héten nem lesz kenyér?)

Arad város liszt- és kenyér ellátása még most sincs biztosítva. A malmosok panaszkodnak, hogy a drága búzából nem tudnak maximális áru lisztet előállítani. A pékmesterek szerint pedig a maximális áru lisztből sem lehet maximális áron kenyeret sütni. A város vezetőségének sikerült egyezséget kötnie a malmosokkal, hogy ideiglenesen — amíg a kormány nem engedélyezi a liszt árának felemelését — szállítsanak maximális áru lisztet a pékeknek, mert ellenkező esetben Arad teljesen kenyér nélkül marad. A malmosokkal kötött egyezés alapján a pékek megígérték dr. Robu János főpolgármesternek, hogy nyolc napi próbaidőre maximális áron adják a kenyeret. Ma azonban újabb komplikációk állottak be. A pékmesterek kiüldözteséggel felkeresték a főpolgármestert és bejelentették, hogy a három vagon napi-szükséglet helyett naponta csak egy, legfeljebb egy és fél vagon lisztet kapnak. A főpolgármester intézkedett, hogy a pékek lisztel való ellátása lehetőleg akadálytalanul történjék. Azonkívül a pékmesterek kérésére beszüntette a zsemle sütését, mert szerintük ráfizetnek az 50 banis zsemle. E szerint *boldhatatlan idelg nem lehet Aradon zsemlet kapni.* De kérdés az is, hogy a nyolc napi próbasütés idejének letelte után lehet-e majd kenyeret kapni Aradon?

A malmosok belátva a város

— Megszűnt gyorsvonat.

A Rador távirati ügynökség bucuresti jelentést közöl, amely arról szól, hogy a Bucuresti és Bécs között közlekedő gyorsvonat amely éjjel egy órakor indult volt a bucuresti éjszakai pályaudvarról, utasok hiányában megszűnt és mátol kezdve nem indítják. A forgalmat mátol kezdve Bécs felé is az Orient-Express fogja lebonyolítani.

— Különvonat szállítja dec. 3-án Mikulás birodalmából a sok játékot, csemegét és virgácsot a nagy vásárra, melyet a Fehér Kereszt dísztermében rendez a Növédelmi Hivatal.

— Sándor Pál gyásza. Budapesti tudósítónk jelenti, hogy Sándor Pál nemzetgyűlési képviselő neje tegnapi elhalt. A temetés tegnap ment végbe nagy részvét mellett a rákoskereszturi temetőben. A gyászbeszédet dr. Hevesi Simon főrabbi mondta, majd dr. Glücksthal Samu bucsuztatta el a nemesszívú urinót, aki egyik lelke volt a magyar főváros jótékonyági mozgalmanak.

— Vida bucsuzik Európától az AMTE. vasárnapi országos birkoztversenyén a városligeti kioszkban.

— A divatrevü Arad szenzációja lesz dec. 10-én, vasárnap a Fehér Keresztben. Jegyek a Kelet hírlap-irodában kaphatók.

nehéz helyzetet ideiglenesen hajlandóknak mutatkoztak maximális áru lisztet előállítani a pékmesterek. De amint látható a lisztellátás körül máris zavarok vannak. A pékek nem kapnak megfelelő lisztmennyiséget, a malmosok pedig nem tudnak olcsó búzát beszerezni a maximális áru liszt előállítására. A malmosok maximális áru liszt szállításának próbaidője és a pékek próbaidőjének határideje szombatkor jár le. Ha ebben a súlyos kérdésben rövidesen kedvező fordulat nem áll be a jövő hét hétfője után, nem lesz kenyér Aradon.

Ma délelőtt egy Bucuresti cég két megbízottja kereszte fel a főpolgármestert és ajánlatot tett bármilyen mennyiségű maximális áru liszt szállítására. A megbízottak mintát is hoztak, amelyből a főpolgármester kenyeret süttet, hogy megfelel-e az aradi közönség ízlésének? Azonban a kérdés még ezzel sem volna megoldva, mert a pékek hivatkozva a magas kiadásokra, a villanyra, vízre, fűtésre, kijelentették, hogy még a maximális áru lisztből sem tudnak maximális áru barna kenyeret előállítani. Ennek a súlyos problémának a megoldása szerintük csak úgy lehetséges, ha a kormány felemeli a kenyér maximális árát, vagy pedig szállítsa le a város a villany és víz díjszabását és juttassa a pékeket olcsó fához.

— Forgalmi adóbefizetés december havi sorrendje: 1-én A., 2-án B., 5-én C., D., 6-án E., F., 7-én G., 8-án H., 9-én I., J., 11-én K., 12-én L., 13-án M., 14-én N., 15-én O., P., 16-án R., 18-án és 20-án S., 21-én T., 22-én U., 23-án V., Z., 27. és 28-án részvénytársaságok.

— Jelentkezés a népesedési hivatalban. A népesedési hivatal felhívja azokat, akiknek tartózkodási engedélyt nem hosszabbították meg és ez ellen felebbezéssel éltek, hogy december 2-án reggel 8 órakor okvetlenül jelenjenek meg Andreescu rendőrigazgató hivatalában a Str. Marasesti (Kossuth-utcai) rendőrlaktanyában. Megjelenni tartoznak: Lukács József, Konczek József, Farkas János, Lindenmayer József, özv. Moskovitz Albertné, Feinkuchen Simon, Feinkuchen Bernát, Grün László, Schamberger Jenő, Mészár Mária, Domokos Bálint, Megyesi Pál, Motloc János, Radalik Mária, Weisz Jakab, Zober Márton, Komáromi János, Fröhlich Rozália, Hajdura Lajos, Bran Rozália, Weinberger Jenő, Grosz Laura, Grossmann Bernát, Kresz Péter, Ötvös József, Megyeri Julianna, Kovács Kálmán, Kovács Boriska, Gartner Leó, Reti Irma, Szük Julianna, özv. Kovszky Jánosné, Reisz József, özv. Schmidt-né Borbála, özv. Gáll Jánosné, Nick Jeremiás, özv. Lantos Andrásné, Rotschild Helén, özv. Kasperné Mária, özv. Tolnay Kálmáné, Pfeiffer Lajos, Szabó Margit, Pálffy Olga, Bartha Julia, Strasciczky Rozália, Hegedüs Ferenc, Mabechner

Alajos, Feia Sándor, Neumer Péter, Ruszback János, Karabin János, Gulyás József, Kocsur Pál, Mészáros János, Frisch Lajos, Gáll Imre, Tomer József, Percz Mihály, Takács Ferenc, Fodor János, Kotas József, Schwartz Adolf, Zucker Emil, Virág Matild, Kalmár József, Nuto-vici Lajos, Markus Galb, Juhász Sándor, Dávid-Kohn Albert, Pollák Ignác, Stein Lajos.

— Nachtnébel Gyulának ki kell mennie a lakásából. Az aradi lakás-keresztelő bizottság tegnap délután tartott ülésén egy határozott, hogy ifj. Nachtnébel Gyula CFR. mérnöknek a Minorita-palotában levő volt Heppes-féle lakást ki kell ürítenie, mert nem volt joga oda beköltözni. A négy szobás lakásból két szobát dr. Bradean Athanasz megyei főorvosnak utalt ki a bizottság, míg a másik két szobát, a konyhát és a fürdőszobát a lakás meghirdetése után a pályázók valamelyikének fogják kiutalni.

— Jótékony egyesületek ellenőrzése. A közmunkügyi és népjóléti miniszteriumban törvényjavaslaton dolgoznak, melynek az a célja, hogy megállapítsa azokat a módokat, melyek mellett ellenőrizzék ama jótékony egyesületek működését, melyek az államtól valamely támogatásban részesülnek.

— Venetianer Lajos meghalt. Budapestről azt a jelentést kapjuk, hogy dr. Venetianer Lajos, az irodalmi téren kiváló újpesti főrabbi 56 éves korában meghalt. Legkiválóbb műve a zsidók története, amely közkezen forog. Az elhunyt főrabbit rokoni kötelek fűzték Aradhoz. Néhány évvel ezelőtt nőül vette Pásztor Terkát, Szöllösi István aradi igazgató sógornőjét. Az újpesti főrabbi elhunyt általános részvétet keltett.

— Jövedelem- és vagyonadótervezés. Az aradi pénzügyigazgatóság II. emeleti 9. számú szobájában december 4-től naponta reggel 8 órától kezdődnek a jövedelem- és vagyonadótervezések. Az első nap december 4-én a következők kerülnek sorra: Dr. Albu Stefan, Botta Maren, Cotele R. Joan, Eisele Joan, Gottlieb Eugén, Gottlieb Adolf, Halpert Eugén, Herzfeld Adalbert, Holtzer Eugén, „Idet” Popescu Marius si C., Schreiber Hugó, Janka Eugén, Jäger Iosif, Kaim Emeric, Kabos Carol, Klein Alexandru, Klaity Stefan, dr. Luszt Ferenc, Madár János, Naményi Elisabeta, Poór Edmund, Probst Mihai, Reusz Iosif, Bán Wilhelm, Heiler Edmund, Scholtz Aloisie, Székely Mihai, Meister János, Tapolsányi Gizella, Vízél Eugén. — December 5-én a következők adóügyét tárgyalják: Havas Samuil és Iosif, Altmann Ignatie, Baumann Ioan, Bloch Ludovic, Bloch Carol, Bozsidar Leposava, Darvas Wilhelm, Dományi Ioan, Engel Adolf, Czettel Filip, Fischer Arthur, Fischer Aloisie, Fodor Wilhelm, Funkelstein Iosif, Erdélyi Andrei, Glück Sigismund, Goldberger Eugenia, sotialui Gaidos Iosif, Herbstein Izidor, Kalmár Andrei, Hacker Ladislau, Kun Iosif, Kalmár Iosif, König Maxim, Koch Alexandru, Licker Frantisc, Lengyel Ludovic, Lengyel Alexandru, Lengyel Adalbert, Lészai Alexandru. Az aradi adófelebbezési tárgyalások elnöke Serb Sándor pénzügyi főtanácsos, tagjai Martinovicu Dénes adókerületi főnök és Maresch Gyula. Pótagok Hoffmann János városi adóosztály és Winternitz János

— Károlyi vagyonekhozási pöre. **Budapest.** Gróf Károlyi Mihály vagyonekhozási pörét ma nyílt tárgyaláson folytatták. A kincstár képviselője bizonyítást kért arra nézve, hogy az 1918-iki munkássztrájkot nem Károlyi idézte elő. Buza Barna védő azt hangoztatta, hogy nem Károlyi vagyonekhozás, hanem becsületének megmentését tartja fontosnak, pedig Károlyi és családja szegénységben élnek. Károlyi felesége Andrássy Katinka grófnő a nagy Andrássy Gyula unokája most abból él, hogy egy kis bérelt motorcsónakon Raguzából Lacroma szigetére utasokat szállít ugyanakkor, amikor bírtaiknak zárgondnokai 3 milliónál többet kap évente. Ha a felperes bizonyítani tudja, hogy Károlyi sztrájkot idézett fel a mindenáron való békekötés érdekében, akkor tényleg hazaáruló.

— A hentesek a husarak felemelését kérik. Az aradi hentesmesterek küldöttségileg keresték ma fel dr. Robu János főpolgármestert és kérték a sertés-hus maximális árának felemelését, mert szerintük a jelenlegi árú sertésből nem lehet 40 leiert adni a szalonnát és 24 leiert a húst. A főpolgármester kijelentette, hogy a hentesek irásában adják be kérésüket, amelyet előterjeszt a prektusnak.

— Söpörni a járdákról. A rendőrprefektúra figyelmezteti a háztulajdonosokat, hogy házuk előtt naponta takarítsák és fűrészpórral hintsék be a járdát. Ennek elmulasztását szigorú büntetéssel sújtja a rendőrség.

— Egy asszony hirtelen halála. Ma délelőtt jelentették a rendőrségnek, hogy Dudás Ilona mosónő a Str. Consistorului (Batthyányi-u.) 4. számú házban hirtelen összeesett és meghalt. Az orvosi vizsgálat szív-szélhűdést állapított meg.

— Clemenceau amerikai kudarca. London. Clemenceau francia miniszterelnöknek az amerikai előadásai kudarccal végeztek. Nem sikerült a rokonszenvet a franciák számára megnyerni, sőt Borah amerikai szenátor kimondotta, hogy az európai depresszió csak Clemenceau politikája az oka, amely a békekonzferenciákat szinte lenyűgözte. Az United Press úgy értesül, hogy Lloyd George válaszolni fog Clemenceau-nak ellene intézett kirohásaira.

— Poloska sok van. Lovas lakástisztító csak egy van Str. Oituz (Illés-u.) 30a.

— Rendőri hírek. Dr. Windholz Béla aradi orvos feljelentést tett a rendőrségen, hogy télikabátját ma délelőtt előszobájából ellopták. A rendőrség megindította a nyomozást. — Crainu Toma feljelentést tett a rendőrségen, hogy 1000 lei értékű lószerszámját ellopták. A rendőrség megindította a nyomozást.

— Tüntetések a bécsi egyetemen. Bécs. Az osztrák nemzeti diákság még ma is folytatta a tüntetést az egyetemen. Több száz nemzeti diák megszállta az egyetem épületét és nem engedett be az épületbe egyetlenegy zsidót sem. A tüntetés során a zsidó diáksággal több ízben össze is ütköztek a nemzetiek. Az egyetem rektora ma hirdetést tett közzé, amelyben a Judea zsidó diákegyesülettel szemben rosszsálat fejezte ki, mert magatartásával

az egyetem rendjét és nyugalmaát veszélyezteti. A hirdetésben a rektor még annak a reményének adott kifejezést, hogy ezt az ítéletet a nemzeti diákság megfelelő elégtételnek tekinti. Az előadások holnap megfognak kezdődni.

EZ ARAD!

Miért volt hideg a Forró est?
A mai postával ezt a levelet kaptam:

Kedves F. T. J. Mai beszámolójában — Forró Pál konferánszáról — a közönséget okozza, amiért nem volt oly nagy az érdeklődés, mint azt Forró Pál megérdemelné.

Az igaz, hogy szomorú képet mutat Arad, amikor egy ilyen értékes előadásnál sem tölti meg a színházat, de ennek, talán ez egy szer, nem egészen a közönség az oka.

Mikor először olvastam 6. lapjukban, hogy Forró előadást tart Aradon, igazán örültem, mert nagyon szeretem Forró irásait. S azt lássam, nagyon sokan gondolkodtak úgy, mint én: Ide biztosan el megyek!

Ha Forró egyedül tart előadást, vagy más keretben, biztos két téli házat hoz, de nem tudom, miért kellett egy komoly irodalmi előadást cabaré darabok közé vonni, éjszakai előadásban, ahova a lányok — kiknek Forró Pál az író ideáljuk — nem mehettek el.

25-iki 6. lapjukban „Feleségem pongyolája” címen Galetta Ferenc, az aradi társulat színésze ötletes egyfelvonásos, humorban és pikantériában gazdag... stb. cikk jelent meg, s ugye, ez elég ahhoz, hogy a lányok otthon maradjanak, vagy otthon hagyják őket az éjszakai „Forró előadásról” s a legtöbb esetben a lányuk miatt az anyák is otthon maradnak.

Ezért volt hideg a Forró est! Nekem nagyon rosszul esett, hogy nem mehettem el. Üdvözlettel: Egy aradi urileány.

Az aradi urilánynak igaza van. A kritikus azonban nem tehet a színházi kommunikékról, viszont, aki Forró Pálra kíváncsi volt, az nem köteles a Galetta darabját végnézni. A színháznak a főtől közzétett levél tanulságát adhat. A kritikusnak nem, — mert ezt maga is megírta. Egyetértünk. (f. t.)

Szacharin-csempészes Aradon.

(A sziguranca leleplezte a csempészeket.)

Nagyszabású szacharin-csempészt leleplezett le Comsa Aurél, az aradi sziguranca helyettes főnöke. A leleplezésnek főérdekesége az, hogy a csempészek centruma Arad volt, ahonnan csaknem az egész Erdélyt elárastották a csempésztett szacharinnal. A szacharint Felső-Visóról szállították Aradra. A felső-visói megbízott pedig valószínűleg magyarországi és csehszlovákiai csempészekkel állott összeköttetésben. Comsa Aurél körülbelül 2 héttel ezelőtt észrevette, hogy Aradon sok szacharin van forgalomban. Ez annál

is inkább feltűnő volt, mert a gyógyszerárakban érdeklődött és azt a felvilágosítást kapta, hogy aránylag keveset vásárolnak ebből a ritkán használt gyógyszerből. Ezzel bizonyossá vált a csempészes ténye. A sziguranca helyettes főnökének körültekintő vizsgálata a napokban eredménnyel végződött. A megfigyelés alapján a szálak Eisenberger Haschka aradi ügynökhöz vezettek. Comsa Aurél tegnap este Eisenbergernél meglepetésszerű házkutatást tartott, amely szenzációs eredménnyel végződött. Az ágyban elrejtve nyolc és háromnegyed kilogramm szacharint talált Comsa. A szacha-

A franciák eltávolítják a német hivatalnokokat.

(Tanácskozás a németországi megszállás kiterjesztéséről.)

Páris. A minisztertanácson kizárólag a jóvátétel kérdésével foglalkoztak. Szóba került, hogy a franciák esetleg foganatosítják azokat a gazdasági és katonai intézkedéseket a Rajna mindkét partján, amelyek fizetésre kényszerítik Németországot. Fölvetették azt az eszmét, hogy a német hivatalnokokat franciákkal kell kicserélni, a megszállást ki kell terjeszteni és abba a szenttelepeket Essen-nél és Bochummal együtt belevonni. A minisztertanácsnak az a véleménye, hogy csak így biztosíthatják Franciaország számára azt a szentet, amellyel Németország Franciaországnak a jóvátétel terhére tartozik. Hír szerint a németországi megszálló francia parancsnokság kénytelen a porosz hivatalnokokat eltávolítani, mert azok a franciák elleni gyűlöletet szítva illuzóriussá teszik a francia megszállás értelmét és értékét. Gerard bizonyítékokat terjesztett be, hogy a porosz hivatalnokok a francia katonai parancsnokságok minden intézkedéseinek gáncsot vetnek. A katonai szakértők és Foch tábornagy ismertették azokat a foganatosítandó rendszabá-

Irodalom, művészet

• A színház heti műsora. Csütörtök d. u. 6 órakor: Ejjeli menedékhely. Munkás-előadás. Este fél 11 órakor: Cserebere. Bérlet. Pénteken: Cserebere. B. bérlet. Szombaton d. u.: János vitéz. Este hét és fél órai kezdéssel: Cserebere. C. bérlet. Este 10 és fél órakor: Pajkos diákok és nagy kabaré.

• Tosca. Ma este Takács Mihály, az aradi régi kedvenc művésznének vendégfelléptével a Toscát játszották. Takács lágy, simulékony tenorja ma is elsőrangban érvényesült. Játéka mindvégig illúziót keltő volt. Tosca szerepét Z. Várady Margit kitűnően énekelte. Szerződötési célból lépett fel Varga Ferenc Angelotti szerepében. Énektudása igen fejlett, ügyesen mozog a színpadon. Szerződötése csak előnyére válhat az aradi színház opera-együttesének. Scarpia szerepében Róna a szokott jó volt. A vendégművészt a közönség lelkesen ünnepelte. (—nyi.)

• Petőfi-est Pancotán. Folyó hó 25-én fényes sikerű Petőfi-estélyt rendezett az aradi Kölcsey-Egyesület Pancotán, amelyről elkésve érkezett tudósítás alapján számolunk be. Az estélyt Nagy József plébános lelkes

rint lefoglalták és Eisenbergert a sziguranca alá kísérték, ahol a terhelő bizonyítékok súlya alatt bevallotta, hogy Ganz József felső-visói kereskedő szállította részére a szacharint. Érdekes, hogy Ganz József véletlenül Aradon tartózkodik és sikerült a sziguranca letartóztatni. A nagyértékű szacharint az aradi pénzügyigazgatósághoz szállították, ahol kirójják a két csempésze a megfelelő bírságot. A csempészeket szabadon bocsájtották, mert vagyonuk és bejelentett lakásuk van. A nyomozás megindult abban az irányban, hogy kikkel állottak a csempészek összeköttetésben.

A franciák eltávolítják a német hivatalnokokat.

lyokat, amelyekkel a rajnai német iparvállalatok véleményük szerint kiaknázzhatók lennének.

London. Az angol Kormány azt tervezi, hogy új javaslatot dolgoz ki a szövetségközi háborús adósságok kérdésében, amely szerint Anglia lemond a szövetséges államokkal szemben fennálló követeléseiről azzal a feltétellel, hogy Franciaország a németeknek engedelményeket tesz a jóvátételben. Bonar Law miniszterelnök az alsóházban kijelentette, hogy Angliának teljesen szabad keze van a szövetségközi adósságok kérdésében. A szövetségesek mindenképp nem vitatják meg egymás között az adósságok törlesztését és ha erre kerülne a sor, Anglia minden megkötöttség nélkül érvényesítheti felfogását.

Páris. A legutóbbi minisztertanácson ismertette Foch tábornagy katonai tervét a Ruhr-vidék megszállására vonatkozólag. A megszállott rajnai bányák francia főfelügyelője előadta a minisztertanácson azokat a módokat, ahogyan az eddiginél erőteljesebben lehetne kiaknázni a német széntermelést.

megnyitó szavai vezették be. Utána a világios uri dalárda adott elő Petőfi-dalokat Bódi József vezetésével. Karl Bohn nyitányát úgyesen zongorázták Henny Rózsika és Sonnenschein Lenke. Wiesenbacher József Petőfi-dalokat énekelt cigányzene kíséretével. Reicher Endre ünnepi beszédét szünni nem akaró tapssal jutalmazta a közönség. Kuhn László „Petőfi a Hortobágyon” című melodramáját zongora és hegedű kíséret mellett Pecho Lujza művészién adta elő. A melodrama előadása közben Wolf Bözsike és partnere magyar táncokat lejuttak. Előadás közben Petőfi költeményeiből szavaltak Szabó Baba, Engelhardt Olga, Schmidt Bözsike, Sebők Juliska, Keller Rózsika és Steigerwald Tilda. Úgyesen betanult és jól megrendezett körmagyart táncoltak Balogh Mancsi, Engelhardt Olga, Schmidt Annus, Szabó Baba, Markocsányi Sándor, Lennert János, Pántya Józsi és Titzinger Ferenc. A „Falú végén kurta kocsmá” című dalt művészi precizitással és finom átérzéssel adta elő a világios uri dalárda. Bérczy Lajosnak, az aradi Kölcsey-Egyesület főtáncosának nagyhatású zárószavai után reggelig tartó tánc következett. Szépségver-

"PESTIS FLORENZBEN"

Történet az olasz renaissance idejéből

Bemutatója ma esütörtökön az
APOLLO-ban.

serry is volt, amelynek győztese Wolf Bözsike lett.

* Élénk érdeklődés előzi meg a városi színház csütörtök esti premiérjét: a Csereberét. A budapesti Vigszínház sláger-darabja sorozatos előadásokat ért el a magyar fővárosban. Nagyszerű szereposztásban kerül itt színre a Cserebere, a táncszámokat Sebestyén Jenő tanítja be, a zenei rész pedig Csányi Mátyás kezében van. A vezető szerepeket Horváthi Mici, Balogh Böske, Halmos Mici, Madarász Margit, Novák Irén, Galetta Ferenc és Inke Rezső játsszák. A Csereberében vendégként Győző Alfréd, az aradiak közkedvelt komikusja is fellép. Külön szenzációja lesz az estnek Olga és Teddy fellépte, akik az első négy előadás modern táncdétóist léptenek. A premiér éjszakai előadás lesz, fél 11 órakor kezdődik. Az újdonság pénteken, szombaton és vasárnap este is színre kerül. Az összes előadásokra jegyek elővételben a színház pénztáránál kaphatók.

* Nagy Géza modern fényképész az Aradi Polgári Takarékpénztár épületében lévő műtermében személyesen eszköz felvételeket.

* Munkás-előadás lesz csütörtök este 7 órakor az aradi városi színházban. Gorkij Maxim legzseniáltsabb írása, az „Éjjeli menedékhely” kerül színre. A jegyek nagy részét már a munkásság megvásárolta s a megmaradt néhány földszinti jegyet előadás előtt adja ki a pénztár. A darabot Fekete Tivadar hirlapíró konferálja.

Hivatalos munkaszünetek.

(Készül az új törvény).

Az impérium átvétele óta gazdasági életünk állandóan harcban állott a kötelező munkaszünetekkel. Sajnos, az első években főleg, amikor a legnagyobb szükség lett volna a fokozott munkára, — a kötelező munkaszünetek egymást érték. Végül is egy miniszteri rendelet szabályozta ezt a kérdést és a gazdasági élet követelményeinek megfelelően megállapította a munkaszüneti napok számát. A miniszteri rendelet dacára többször előfordult, hogy egyesek önhatalmu parancsokat adtak ki, melyekben a megállapított munkaszüneteken kívül más ünnepnapokra is betiltották a munkát. A munkaszünetekről szóló miniszteri rendelet nem mindenben felelt meg, s ezért a kereskedelmi minisztérium elhatározta, hogy új törvényjavaslatot készít. Erről most leiratában értesítette az erdélyi és bánági kereskedelmi és iparkamarákat, s ezeket véleményadásra szólította fel.

A kolozsvári kamara felszólít

tást küldött a gazdasági szövetségek elnökségeinek, hogy javaslatukat legkésőbb december 19-ig terjesszék be. A kamara nemcsak a vasárnapi egységes munkaszünet rendezésére kér javaslatot, de a két nemzetli ünnep munkaszünet

Válópör a nagyuri élet miatt.

(A tékozló asszony adósságai. — Egy aradi kereskedő felült család életé.)

Arad város kereskedői világában élénk feltűnést keltett egyik aradi rövidáru kereskedő feleségének nagyarányú költelezése és pazarlása, amelynek révén egy családi tüzhelyet feldult. V. I.-né, így hívják az asszonyt — a férje nevében eszközölt bevásárlásokat és így, mintegy 50.000 leiel károsította meg a férjét. Az érdekes esetről a következő részleteket sikerült megtudnunk: V. I. rövidáru kereskedő már régebb óta Aradon tartózkodik és egy kis üzlete van a főtéren közelében. A kereskedő igen boldog életet élt feleségével és három gyermekével mindaddig, míg az asszony barátinói unszolására elegánsabban kezdett járni és két kézzel szórta a pénzt. Természetes, hogy rövid idő alatt a meglevő kis vagyon nyakára házott és azután még többre vágyott.

Az asszony elment azokhoz a kereskedőkhöz, akikkel férje üzleti összeköttetésben volt és tőlük különféle dolgokat vásárolt. A szövet-, selyem- és vászongyártókat lakására, barátinóhoz és anyjához szállította. A férj mitsem tudott a vásárlásokról. Feltűnt neki, hogy egyik-másik üzlettulajdonos nem akart árut adni addig, míg tartózsait nem rendezi. V. I. megdöbbenne értesült arról, hogy felesége az ő számlájára vásárolt portékákat körülbelül 20000 leiel értékben.

A férj kérlette feleségét, hogy hagyjon fel a költelező életmóddal, de az asszony nem reagált a kérésre és tovább is nagyuri módon élt. A kereskedő, aki nagyon szerette a feleségét, nem akarta, hogy a hatóság elé kerüljön az ügy, rövid idő elteltével lefizette a 20000 leiel adósságot.

Ennyi jóakarát sem térítette észre a megtévedt asszonyt. Újból eszközölt bevásárlásokat, de most már más üzletekben és mindenütt azt mondotta, hogy férje majd kiegyenlíti a számlákat. Hamarosan 30000 leiel értékű árut vásárolt, amelyeknek egy részét eladta, elosztogatta, míg a másik részét megtartotta magának. A férj, mikor tudomására jutott az újabb pénzpocsékolás, hevesen összetűzött a feleségével és kérlette, hogy gyermekeire való tekintettel ne csináljon botrányt és annyi keletlenlenséget. A kérésre vállvonogatás volt a

tére is. Felfogása szerint kötelező ünnep a május 23-ika: a felszabadulás és egyesülés ünnepe és a bizonytalan dátumu hősök ünnepe lenne. Különbözn minden üzem a saját vallási felfogása szerint tartaná meg az egyházi ünnepeket.

felelet. V. I. ekkor felkutatta a lakását és az ott talált rövidáru holmikat üzletébe vitette; hogy legalább az érték befolyt összegeket a tartózsák kiegyenlítésére fordíthassa. Ezidőtől fogva a veszekedések napirenden voltak. A férj végül is belátta, hogy ez nem vezethet jóra, közölni akarta a feleségével, hogy váljanak el egymástól. Erre azonban nem került a sor, mert a feleség megelőzte és otthagyta. Levelet írt, amelyben értesítette férjét, hogy Oradea-maren (Nagyváradon) lakó anyjához utazott. Két fiúgyermekét magával vitte, míg a harmadikat, egy nyolcéves leánykát férje gondjaira bízta.

V. I. még most sem tett jelentést a felesége ellen, hanem apró részletekben letörlesztette a további 30.000 leiel adósságot. Így tehát a nagyravágyó feleség 50000 leiel károsította meg a férjét. A kereskedő a napokban levelet írt feleségének, amelyben közli vele, hogy a megtörtént dolgok után nem hajlandó többé együtt élni, a leánykát magánál tartja és a válókeresetet ügyvédje után befogja adni. Az eset kereskedői körökben annál is inkább feltűnést keltett, mert V. I.-t tisztességes kereskedőnek ismerik, akiről nem tétélezték fel, hogy megcsalja őket. Most azonban — a számlák kiegyenlítése alkalmával — kiderült, hogy a férj egyáltalán semmit sem tudott a saját számlájára történt nagyarányú bevásárlásokról, hanem kizárólag a feleség a hibás, akit a nagyravágyás és urhatnáság vitt arra, hogy 50000 leiel költsön el, amely

összeget ma már a férj az utolsó részletig lefizetett.

Közgazdaság.

A valutapiac.

Aradi valutaárak. (November 29.) Dollár 162, márka 0.025, szokol 4.95, dinár 2.20, francia frank 11.30, magyar korona 0.06 és fél. Kifizetések: Budapest 15.20, Bécs 450, Berlin 0.02, Prága 5.

Bucuresti tőzsdézárlat. (November 29.) Devizák: Páris 1120, London 698, Newyork 161, Itália 7.70, Svájc 30.—, Prága 5.06, Bécs 0.0022, Budapest 0.0650, Berlin 0.0198. Valuták: Márka 0.0235, léva 1.08, török líra 0.78, font sterling 728—730, francia frank 11.30, svájci frank 30.50, líra 7.75, drachma 3.—, dinár 2.40, dollár 161, Napoleon 570, osztrák 0.0025, magyar 0.0625, szokol 4.95, lengyel márka 0.0120.

Zürichi nyitás. (November 29.) Berlin 0.0625, Newyork 53750, London 2433, Páris 37.50, Milano 25.70, Prága 16.95, Budapest 0.2275, Zágráb 1.85, Varsó 0.0325, Bécs 0.0075, bélyegzett 0.0076.

Zürichi zárlat. (November 29.) Berlin 0.0625, Amsterdam 212.75, Newyork 538.—, London 2436, Páris 37.20, Milano 25.60, Prága 17, Budapest 0.2275, Zágráb 1.80, Bucuresti 3.35, Varsó 0.035, Bécs 0.0075, osztrák lebélyegzett korona 0.0076.

Budapesti devizaközponit jegyzései. (November 29.) Napoleon 8800, dinár 29.60—31.20, angol font 10.700—11.000, dollár 2350—2425, holland forint 936—951, márka 0.2750—0.3250, leu 15—16, líra 113—118, francia frank 165—171, szokol 74—78, lengyel márka 0.15—0.16, Bécs 0.0355—365, svájci frank 440—445, jugoszláv korona 7.40—7.80.

Bécsi hivatalos zárlat. (November 29.) Prága 2250, Zágráb 236, Budapest 30.50, Varsó 4.60, Milano 3050, London 325.200, Newyork 71.750, Páris 4950, Zürich 13.350, Berlin 8.50, Amsterdam 28.350.

8
December
9

George ENESCU

világhírű
hegedűművész

HANGVERSENYEI

dec. 8 és 9-én a Kulturpalotában

Jegyek BLOCH-nál kaphatók.

December hó 2-án
szombaton
NYILIK MEG!!

az újonnan átépített Simay-féle ártézi-fürdő

December hó 2-án
szombaton
NYILIK MEG!!

Nagy Karácsonyi Vásár! Mélyen leszállított árak! Női ruha és félikabátokban

IULIU PLESZ GYULA

ARAD, Strada Col. Pirtol 3. (Vörösmartby-utca) 959
A színház-épület hátsó bejáratával szembe.

Köhög Ön? vegyen méz, maláta, menthe, eucalyptus, eibis cukorkát.

Mikulásra!

Osokoládé Krampszok, ördögök, ajándék tárgyak nagy választékban.

Gábor

eukorka üzlet. Str. Alexandru (Salac-u.) I.

Gyárosok fegyverezték fel a fascistákat.

(Hogyan kezdődött a fascizmus? — Az első büntető expedíció.)

A fascizmus olyan hirtelen jutott döntő szerephez Olaszországban, hogy az Itália határán kívül élők tájékozatlanul állnak szemben vele. Keletkezésének történetéről csak kevesen tudnak. Története 1915-ben kezdődik, mikor az olasz nép békét kívánó többségével szemben egyre hangosabbak lettek azok, kik Olaszország beavatkozását követelték. Az utóbbiaknak az intervencionistáknak zajgását a kormány, amely maga is beavatkozni készült, megütöri. Mikor azután a szocialisták erélyesebb fellépésnek látták szükségét a háborúra uszítókkal szemben, akkor ezek körében megalakult az úgynevezett „fasci di combattimento“-k, vagyis harci csoportok. A feladatuk az volt, hogy zajos tüntetéseikkel a békehez ragaszkodást kifejező minden gyűlést vagy egyéb nyilvánulást megzavarjanak. A „fasci“-k vezére már akkor Benito Mussolini volt, ki cserbenhagyta a szocializmust és az „Avanti“-t, amelynek egész fiatalon szerkesztője lett, hogy a nacionalizmus karjába vesse magát. Megalapította a Popolo d'Italia című újságot, azután maga is hadba vonult. A háboruban mint bersagliere-káplár megsebesült; visszatért a hinterlandba és folytatta újságírói működését. Abban az időben csekély visszhangja volt szavának, lapja is inkább csak tengődött. A háboru befejezése után az első képviselőválasztás a szocialistákat juttatta óriási sikerhez. Ettől viszont a szocialista balszárny kapott vészemet. Megalakult az olasz kommunista párt és megkezdődött a kommunista terror a polgári osztály ellen. Nitti kormánya gyöngye volt ahhoz, hogy ezekkel a mozgalmakkal elbánjon. Utódja, Giolitti, nagy kora ellenére is, kemény kötésű legény ugyan, de liberális hírét féltette és nem akart a munkásság ellen erőszakot kifejteni. A polgári osztály egyre szorongatottabb helyzetbe került. 1920. szeptemberében történt, hogy a kommunisták egy sereg északolaszországi gyárra és földbirtokra rátették kezüket. Elkommunizálták őket.

Ezzel aztán betelt a mérték. A polgári osztály volt az, mely a fascizmust életre keltette. Minthogy a kormány tehetetlenné bizonyult, a polgárság önmagát fegyverezte föl, helyesebben: fegyvert és pénzt adott azoknak a tüzesvérű ifjaknak, kik a háboru végeztével is háborúra, verekedésre, kalandra vágytak. Szórolszóra az történt, hogy a gyárosok látták el fegyverrel és szállítóeszközökkel a fascistákat, egyéb szükségleteikről pedig a polgárság gondoskodott. Giolitti nem csak tűrte mind ezt, de titkon örült neki, mert a fas-

cistákban látta azt az erőt is, amely a szertelenkedő D'Annunzióval (akkoriban szállta meg Fiumét) végez. Megkezdődtek a fascisták büntető expedíciói, amelyek házak fölgújtásával, egész utcákon rombadöntésével végződtek és a rendőrség meg a katonaság soha közbe nem lépett. Giolitti után Bonomi, az Avanti hajdani szerkesztője lett a miniszterelnök. És a volt szocialista-vezér a csendőr- és rendőrlégényeket, meg tiszteket maga biztatta arra, hogy lépjenek a fascisták közé. A polgárság valósággal örült neki, hogy a gyöngye és tehetetlen kormányok helyett a fascistákban olyan erő támadt, mely a forradalmi elemekkel elbánnak. A fascisták rendjei így azután egyszerre megsaporodtak. A harctérről hazakerült foglalkozástalan elemek adták meg a magvat, hozzájuk csatlakoztak azután a diákok és a fiatalság olyan képviselői, kik ifju koruknál fogva a háboruban részt nem vehettek. Jellemző a fascizmus akkori népszerűségére, hogy a kereskedők is általában pártolói és hívei voltak. S annyira nem volt és nincsen antiszemita jellege a fascizmusnak, hogy tagjai és pártfogói között igen sok a zsidó. A kereskedelem, az ipar, de általában a magántulajdon megmentőit látta a fascistákban a szocialisták ellenében, kik ott ahol a városok élére kerültek, szociális reformok címén keményen megadóztattak minden vagyont. Azt mondhatni 1921. elején az egész olasz középosztály a fascistákkal érzett. A kormányok pedig féltlenül nézték, hogyan gyulnak ki épületek szerke Olaszországban és hogyan halnak garmadára emberek a polgárháboruban. A rendőrség nem fogta el a gyilkosokat s akik mégis kézrekerültek, azokat a bíróság felemeltette. Így nőtt nagyra a fascizmus, így lett azzá ami ma.

A szerkesztésért:
KAROLY JOZSEF felel.
Cezurat: **Dr. ROMUL MAGER**

BÁLI meghívókat
a legizlésesebben az
ARADI KOZLONY
nyomdája készít.

Ragyogó fehérek lesznek a fogai, ha Földes-féle

MARGIT FOGPASZTAT
használ. Egy tubus ára 8 Lei. Kapható: **Dr. FÖLDES** gyógyszerárban.

Quarz-lámpák
Bach-Jesionek-Kromayer-féle
Képviseletje: 5842
Herz Károly
M A
Fehér Keresztben.

Veszek régi hamis fogakat és egész fogsorokat
Kun ékszerész.

Szaloncukor csomagoló
a legfinomabb selyempapírból rojtözve legszébb színekben nagyban és kicsinyben beszerezhető
BLOCH
papírüzletében. 5799

Virág Kálmán
építőmester
ARAD, Bul. Carol I. 59. sz.
tervezéseket, építkezéseket, átalakításokat és javításokat méltányos árak mellett vállalja. 5425

Négy éves és egy nyolc hónapos
gyermekeim mellé keresek románul beszélő 12481
német nevelőnőt
havi 400 Lei fizetéssel. Bemutatkozni délután 1-3-ig: Colonel Stomnescu-nál, George Jonescu (Gróf Károlyi-utca) 2.

TERPENTIN
lengyel gyártmány, bármily mennyiségben azonnal szállítható
Erdős József és Társa
festék- és vegyészeti cikkek nagykereskedése 11998
BUDAPEST, VI., Sziv-utca 20. szám.
Távíratelm: Erjóta.

Eladó! 12481
Muresel (Zaigmondháza) 40. számú ház, mely közvetlen a hid mellett van és elfoglalható 571 négyszöglet telek, szőlőskert és egyéb melléképületek. Értekezni ugyanott, vagy Wallinger-irodában, Str. Eminescu (Deák F.-u.) 10.

Fűrésztelepek
szükségleteinek a fedezésére szállítunk azonnal raktárról:
Gatterfűrészlapokat extra prima tégelyacélból, minden darabért szavatolunk
Körfűrészlapok
Vonó fűrészek, extraprime
Fűrészelítő korongok „Szarvasbogár” (Hirschkäfer) „Naxos-Corund”
Reszelők és osvarok
„MINIMAX” tűzoltó készülékek
Bőr hajtószipjak
Balata szijak
Eternit fedő lemezek
Gépolajok, raff.
Hengerolajok
Tovottaszir
Tutaj-sodronykötél
Gőszelapok
Mérőeszközök
atlakok, (kiupák), Színes táblapáncsok
Sinazogek
Manométerek
Olajtisztító készülékek
Csapágy-fémek és az összes többi műszaki szükségleti cikkek
Raktárjegyzékeink azonnal és költségmentesen 5107
E. SZ. G. E. Géposztálya
Műszaki Nagykereskedés, Sibiu (Nagyszében) Ső-utca 22. szám.

PYRAM a mai kor legtökéletesebb cipőkrémje!
Figyelje meg tisztító hatását! Kérjen kifejezetten „PYRAM“-ot.

Csodaszép esillógó Karácsonyfa-diszek

örökös választékban, rendkívül olcsó árban (tucatanként 15.- Lelettől kezdve) szereshető be, míg a készlet tart

MERCEDES-nél,

Bul. Reg. Ferdinand (József főherceg-ut) 6. szám. Viszonteladónak nagy árkedvezmény.

Apró hirdetések.

Alkalmosás.

PERFEKT román-német gépiró levelezőt azonnali belépésre csak a délutáni órákra keresek Bloch papírüzlet. 5798

MINDENPS és egy kis szobaleány azonnal felvétetik Strada Vicentin Babes (Kiss Ernő-utca) 3. 5839

GÉPESZNEK ajánkozik tanult vasesztergályos, aki összes szelepes vezérművekhez ért, fűrésztelep és malmászatban nagy gyakorlattal rendelkezik. Cim Wallinger hirdetőjében. 12481

MEGBIZHATÓ nőt keresek 3 éves kisleánykám mellé. Dr. Szalai Vilmosné Bulev. Regele Ferdinand (Boros Béni-tér) 18. 5837

KOCSIS, nőtlen felvétetik, pincemunkához értő előnyben. Cim Kelet hírlapiroda. 12591

CSOMAGOLÓ leányokat felvesz Nyáry testvérek cukorkagyára Str. Alexandri (Salacz-utca) 2. 5841

PÉNZBESZEDŐ IRODASZOLGÁT felvesz biztosító társaság. Üzletszerzéssel is foglalkozók, előnyben. Cim Kelet hírlapiroda. 12591

RAKTARNOKI, pénzbeszedői, felügyelői, vagy egyéb bizalmi állás betöltésére vállalkozik románul perfektül tudó kaulióképes egyén. Cime Wallinger hirdetőjében. 12481

PERFEKT román gépirónő délutáni állást keres. Cim Wallinger hirdetőjében. 12481

Vétel és eladás.

HÁROM 2 ágyra való vadonatúj garnitúra, asztal s egyéb fehérneműek, függönyök, kézimunkák, 3 pár alpaca evőeszköz, majolika vázák, sörös poharak, dísz tárgyak, 12 személyes carlsbad étkező servise sürgősen eladó. Megtekinthető délután 3-47-ig Str. Consistorului (Batthyány-utca) 23. I. e. jobb. 1000

JÓKARBAN levő stráfkocsi olcsón eladó Strada Kálvin-utca 42. 12491

LANDBOTE, Bauern, Volksbote, Matienkalender, Brassói Lapok naptára kizárólagos egyedárusítását átvettük Arad és környékére, magas rabattal szállítunk viszonteladókunknak Kelet hírlapiroda. 12389

IRÓGÉPEK, kellékek javítóműhely, Copyingoffice Szegfűnő, Str. Luther-utca 1. Telefon 111. 4588

MŰTÁRGYAKAT, porcellánokat, japán és kínai dolgokat, antik butorokat, ezüst tárgyakat, perzsa és szmirnászönyveket, egész gyűjteményeket a legmagasabb árban vásárol a Salon Artistique Bulev. Regina Maria 20. (Fischer Eliz-palota.) 11895

VEHET, ELADHAT, CSERÉLHETI műtárgyak, szobrok, szőnyegek, porcellán ritkaságok, antik butorok kiállítás. Szép művészeti Szalon, Ortutay-palota, Str. Eminescu (Deák Ferenc-utca) 29. 11911

MINDENNEMŰ ÉKSZERT, gyöngyöket, legmagasabb árban vesz Salon Artistique Bulev. Regina Maria (Andrássy-tér) 20. 12021

SZÖRMET, fehérneműt, szőnyegeket, mindennemű lakás berendezéseket vesz és elad Comissio Bulev. Regina Maria (Andrássy-tér) 20. az udvarban balra. 5723

CSUTKADARALÓ eladó. Cim Ghioroc (Gyórok) Fő-ut 72. 5802

SZIJGYARTÓ-GÉP, alig használt, Koch és Popent, olcsón eladó. Cim kiadóhivatalban. 5757

KERESNEK megvételre 8 és 8 literős benzint, vagy nyersolajmotort bármilyen rossz állapotban. Sztarek főgépész Macea. 5768

TIZENNÉGY DARAB Polgári Takaréknagyreszjegyet eladó. Tudakolmi Transzilvania üzlet. 5809

KITUNÓ állapotban levő 22-50. HP. Mercedes-autó eladó. Bővebbet Kornis Testvérek irodájában Bulev. Regina Maria (Andrássy-tér) 5. 12590

Különféle.

TÁRSULOK, pénzt adok rövidesen lebonyolítható üzletekhez, vételkhez. Ajánlatot „Kereskedő” jellegre a kiadóhivatalban. 5838

EZERJÓFÚ gyomorelixir, páratlan hatású szer gyomor és bélbántalmak, étvágytalanság, hányinger, felfuvaltság, emésztési zavaroknál. Dr. Földes gyógy-szertár Aradon. 10831

ELVESZETT a Piata Stefan Cel Mare (Béla-téren) 29-én délután fekete női bőr ridikül. Becsületes megtaláló kéri a tárcát és az iratokat jutalom ellenében Salamonnéhoz, Piata Luther-tér 1. sz. alá juttatni. 5843

HASZNALT ÓLOM megvételre keresztek. Bővebbet a kiadóban.

Üzletek.

ÜZLETHELYISÉGNEK, műhelynek, rak tárnak alkalmas cementezett helyiség forgalmas helyen kiadó. Bővebbet dr. Kilenyi Zoltán ügyvédnél, Bulev. Regele Ferdinand 8. II. 12590

Aradi Éitelbank és Takarékpénztár RT.

Arad, Strada Alexandri (Salacz-utca) 6. 5088

Elfogad betéteket magas kamatozással. Arany és ékszertárgyakra zálogkölcst nyújt.

Viseljen sok előnye miatt

kaucsuk cipő sarkot és cipő talpat

12861

WAS

Kazánlemez: 2.25... 10 mm. 1000x2000 1250x2500 1500x3000 mm. nagyságu táblákban.

Ráfvas II, III, IV, V, VI, VII. sz. | Gömb és rácsvas 7-50 mm. Patkóvas VIII, IX, X, XI, XII. sz. | Sarokvasak ... 20-70 mm. Karikavas minden méretben. | Abroncsvas ... 25-65 mm.

Horganyozott fedőlemez No. 20, 22 csakis nagyban 12890

I. NACHT fiókküzetébe Arad,

Str. Decembrie 1. (Fa-utca) :-: Telefon 570. szám.

FEDOL

CREME DE GHETE
FEDOL
TERPENTINES ZIPOCRÉM
MINDENÜTT KAPHATÓ.

Irodai munkálatokban teljesen jártas fiatalembert keresek. Szállítási üzletben voltak, előnyben. :-: Sajátkezűleg írt ajánlatok „Ügyes” jellegre Kelet hírlapirodában adandók le.

Gyümölcsfák kaphatók

Szabó József

kertésznél a Villamos vasút telepen. 6818

Pályázati hirdetmény. A buteni-i societatea de con sumhos üzletvezetőt keresünk. Jelentkezők igényük megjelölése mellett f. évi december hó 20-ig nyújtsák be ajánlatukat. 6840 **Igazgatóság.**

KASSAI NAPLÓ POLITIKAI NAPILAP

Főszerkesztő: Fel. szerkesztő: Dr. SZEPESSI MIKSA DZURANYI LÁSZLÓ

Megjelenik minden nap a korai reggeli órákban. Szlovénköz vezető napilapja. - Hétköznap 8, vasárnap 12, nagyobb ünnepkor 32-40 oldalas terjedelemben, naponként 18.000 példányban jelenik meg. Hirdetéseit mindig eredményesek. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Feja Dávid-utca 7. sz. - Telefon 77. és 74. Fiókkiadóhivatal: Malom-utca 22. szám.

Utlevelékre vizumot 55 Leiért legpontosabban leggyorsabban a KELET-hírlapiroda szerez, Str. Alexandri Salacz-u. 1